

Arkeologisk förundersökning

Odling i Svedbrandshult

Inför planerad bergtäkt inom RAÄ 189

*Mulseryds socken i Jönköpings kommun
Jönköpings län*

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM
Arkeologisk rapport 2009:23
Jenny Ameziane

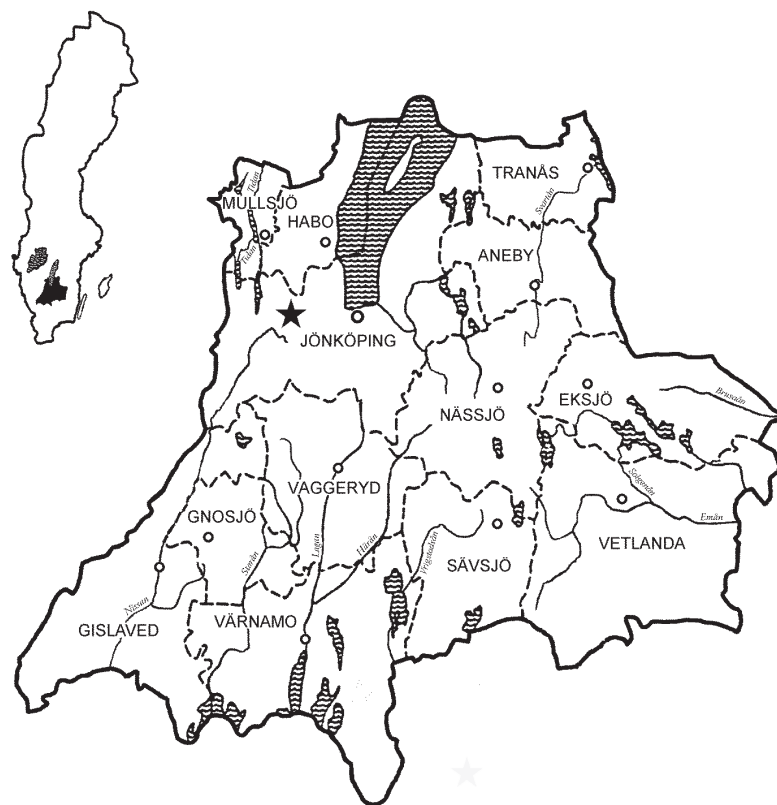

Arkeologisk förundersökning

Odling i Svedbrandshult

Inför planerad bergtäkt inom RAÄ 189

*Mulseryds socken i Jönköpings kommun
Jönköpings län*

Rapport och ritningar: Jenny Ameziane
 Foto: Britt Ajneborn och Jenny Ameziane
 Grafisk design: Anna Stålhammar
 Tryckning och distribution: Birgitta Blomkvist och Marita Tidblom

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
 Tel: 036-30 18 00
 E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd:
 Ur karta © Lantmäteriet. Medgivande MS2007/04833.

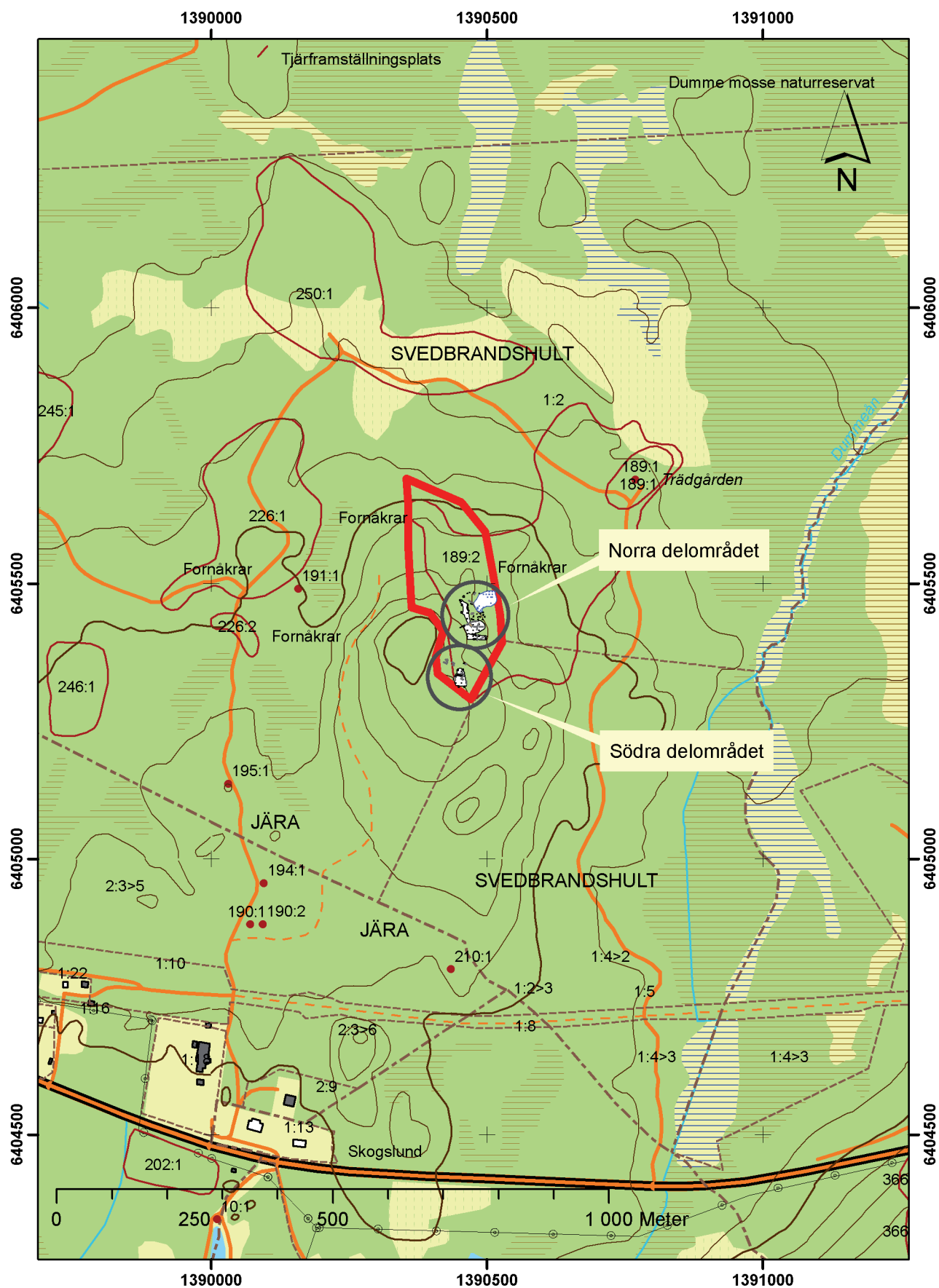
© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2009

Innehåll

Inledning.....	5
Målsättning.....	5
Metod.....	5
Inmätningmomentet.....	5
Schaktningen.....	6
Analyser.....	6
Topografi.....	6
Fornlämnings- och kulturmiljö.....	6
Om kolningens historia.....	7
Svedbrandshult och svedjebruk.....	8
Tidigare undersökningar.....	9
Resultat och nya frågor.....	10
Det södra området.....	10
Det norra området.....	11
Sentida skriftliga källor.....	12
Frågeställningar.....	13
Sammanfattning.....	15
Åtgärdsförslag.....	17
Administrativa uppgifter.....	19
Referenser.....	20
Tryckta källor.....	20
Källor på internet.....	20
Muntliga uppgifter.....	21
Arkiv.....	21
Figurförteckning.....	22
Tabellförteckning.....	22

Bilagor

- Bilaga 1. Vedartsanalys
- Bilaga 2. ¹⁴C-analys
- Bilaga 3. Profiliritning av röjningsrösen

FIGUR 1. Utdrag ur digitala fastighetskartan. Förundersökningsområdet markerat med röd färg. Skala 1:10 000.

Inledning

Mellan den 3 och 11 november 2008 genomförde Jönköpings läns museum en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Svedbrands-hult 1:2 i Mulserýds socken, Jönköpings kommun. Förundersökningsområdet utgjordes av en 4,5 hektar stor yta. Projektet föranleddes av en planerad bergtäkt i området som delvis berör fornlämningen RAÄ 189:2. Lämningen utgörs av ett röjningsröseområde med rösen av olika karaktär. Undersökningen bekostades av exploatören Holst Åkeri & Gräv, genom Magnus Holst. Fält- och rapportansvarig för uppdraget var Jenny Ameziane, antikvarie vid Jönköping läns museum.

Målsättning

Förundersökningens målsättning var att avgränsa, karaktärisera och datera området med röjningsrösen samt se om det går att belägga en eller flera odlingsfaser i området. Ytterligare ett syfte har varit att se om det finns bevarade förhistoriska boplatslämningar eller spår av sentida bebyggelselämningar inom området.

Metod

Metoden för att söka svar på ovanstående frågeställningar bestod av sökschaktsgrävning med syfte att ta reda på om det fanns lämningar dolda under markytan, avsökning av ytan med hjälp av jordsond, samt kartering av synliga odlingslämningar med hjälp av totalstation. Strukturer i fält karterades och fotograferades. Fyra av de snittade röjningsrösen ritades i profil på millimeterpapper.

Inmätningmomentet

Merparten av området var bevuxet med ca 70-årig gallrad barrskog, vilket ställde till en del problem i samband med inmätningen. Till en början användes museets nätverks-rtk för att mäta in strukturerna i landskapet, men på grund av träden gick det inte att få satellitkontakt. Istället slogs koordinatpunkter ut i terrängen för inmätning med totalstation. Den är en enmansstation, men på grund av dålig sikt krävde inmätningmomentet två personer, en som mätte och en som riktade stationen. Endast en liten del av ytan längst i norr kunde mätas in. För att kunna mäta in hela området med totalstation hade krävts en betydligt större insats. Den fortsatta karteringen av området gjordes med hand-gps samt med stegning utifrån kompass och karta.

Felmarginalen för hand-gps:en visade sig vara så hög som uppemot 25 meter åt alla väderstreck, vilket medförde en något missvisande kartbild. Inmätningen kompletterades med inritning på millimeterpapper i skala 1:1000. Den säkraste metoden visade sig vara den gamla klassiska stegningen med karta och kompass. Tack vare denna kunde vi i efterhand rekonstruera stora delar av fornlämningens begränsningar.

FIGUR 2. Barrskogen stod tät inom stora delar av förundersökningsområdet, vilket medförde stora problem vid inmätningen.

FIGUR 3. Schaktningen var problematisk på grund av svårframkomlig terräng. Arkeolog Britt Ajneborn schaktar med maskinisten Johan Lönnblad.

Schaktningen

Förundersökningen ägde rum i kraftigt kuperad skogsbevuxen terräng med storblockig morän. Eftersom det var svårt att ta sig fram med grävmaskinen fick vi avstå från att dra schakt inom vissa delar av ytan. Schakten förlades istället till ytor som kunde nås med maskin. Om skogen avverkats innan förundersökningen skulle sikt och framkomlighet förbättrats, dock med risk för att de tunga skogsmaskinerna kört sönder lämningarna. Inom området drogs tjugoen schakt av varierande längd, vilka omfattade totalt 210 m².

Analyser

Sex röjningsrösen snittades med maskin och kolprover togs från alla. I två av röjningsrösen togs ett prov medan det från övriga fyra togs två prover vardera för att om möjligt kunna datera olika odlingsfaser. I två fall var det svårt att hitta lämpligt kol från profilerna. De tio kolproverna skickades för vedartsanalys hos Erik Danielsson, Vedlab i Glava. Kol från trädslag med låg egenålder plockades ut för ¹⁴C-analys (BILAGA 1). Att veden kommer från ett trädslag med låg egenålder är viktigt för att få så rättvisande dateringar som möjligt. Träkol skickades sedan till Ångströmlaboratoriet i Uppsala för datering (BILAGA 2).

Topografi

Förundersökningsområdet ligger mellan Jönköping och Bottnaryd ca 800 rakt norr om riksväg 40. En dryg kilometer åt nordväst ligger gården Svedbrandshult. Området är beläget i skogsmark och bevuxet med ca 70-årig glest gallrad barrskog. Undervegetationen utgörs av mossor, lavar och bärris. Totalt omfattar förundersökningsområdet en 4,5 ha stor yta och sträcker sig längs med östsidan av en bergshöjd. Högsta toppen ligger på ca 280 meters höjd över havet (m ö h) och förundersökningsområdets ligger mellan 260 och 265 m ö h.

Drygt 500 meter öster om förundersökningsområdet vidtar det stora naturskyddsområdet Dumme mosse, som är en av länets största myrmarker. Här finns ett varierat växt- och djurliv. Området består till största delen av kala högmossor och mellan dessa torra dräneringsstråk. Vegetationen domineras av vitmossor och starr. Vattendragen som löper genom mossen omges mestadels av näringsfattiga kärr och rinner ut i den närbelägna Nissan ett par kilometer söder om exploateringsytan. Berggrunden i området består mestadels av gnejs, som överlagras av morän - från storblockig till sandig - och tunna isälvsavlagringar (Länsstyrelsen i Jönköpings län).

FIGUR 4. Omgivningarna består av kuperad skogsmark med en del stora markfasta block.

Fornlämnings- och kulturmiljö

Det aktuella området utreddes av Jönköpings läns museum 1997. Då konstaterades att inom delar av ytan fanns röjningsröseområden och fossila åkrar av såväl förhistorisk/medeltida som yngre karaktär,

RAÄ 189:2 (Engman 1997). I närområdet, ca 300 meter åt nordväst samt 400 meter rakt norrut, finns ytterligare större sammanhängande områden med röjningsrösen, RAÄ 226 och RAÄ 250.

Ungefär 300 meter nordost om förundersökningsområdet finns en sedan tidigare registrerad fornlämning, RAÄ 189:1. Den utgörs av ett torp, med namnet Lille Trädgård (även känt som Trädgården) och var i bruk mellan åren 1844 och 1917. Torplämningen utgörs av en ca 6 x 5 meter stor stengrund med raserat spismursröse (skorstensrest). Intill detta ligger flera röjda ytor, röjningsrösen samt en del åldersstigna fruktträd. Invid torplämningen finns en liten gjuten skylt som trillat ned från sin pinne. Det är det enda som minner om torpets tidigare invånare.

Ytterligare en torplämning finns ca 700 meter rakt söder om förundersökningsområdet, det så kallade Lillebråten, RAÄ 210. Även detta omges av odlingsrösen. Sentida bebyggelselämningar återfinns också drygt 1,5 kilometer österut, även där med omgivande stenröjda ytor och röjningsrösen, Liljebo (RAÄ 197) och Kulebo (RAÄ 198).

Ungefär 800 meter söder om den undersökta ytan löper den gamla Ulricehamnsbanan, järnvägen som gick mellan Jönköping och Ulricehamn. Rallarna som byggde järnvägen bodde i Sörgården (nuvarande Hembygdsgården) i byn Jära, söder om riksväg 40. Banan invigdes i februari 1940 och togs ur bruk 1965. Idag finns endast sträckningen kvar, men rälsen är bortforslad. Det gamla stationshuset är numera bostadshus (Nilsson muntligen).

Vid den tidigare utredningen visade sig att flera av de tidigare registrerade objekten utgjordes av naturbildningar – RAÄ 190, 191, 194 och 195 (Engman 1997).

Norr och väster om det aktuella området finns sedan tidigare några kolbottnar, en kojgrund och en husgrund inprickade på den ekonomiska kartan. En kilometer öster om det aktuella området finns också en registrerad kolningsgrop, RAÄ 193. Norr om gården Svedbrandshult, som är belägen en dryg kilometer nordost om undersökningsytan, finns en kvarnplats (RAÄ 168) samt en rödjordstäkt och ett större område med kolbottnar.

Om kolningens historia

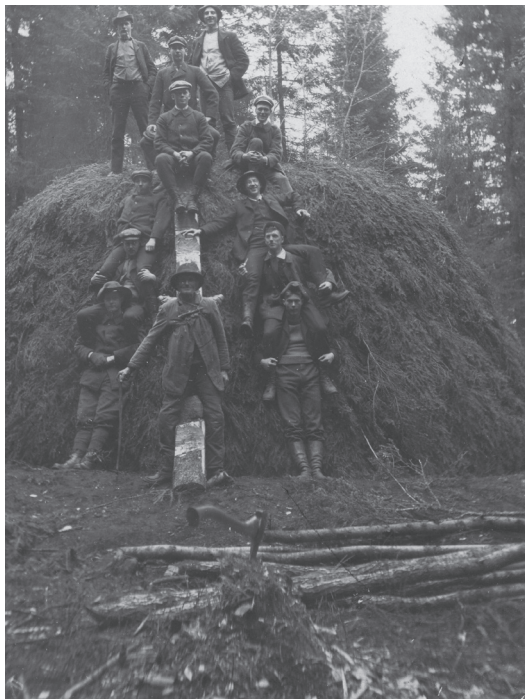
Kolningsgropar, kolbottnar och kojgrunder är spår efter äldre tiders kolning. Kolet nyttjades framför allt för järnframställning. Kolningsgroparna har länge ansetts avspegla den äldsta fasen av kolframställningen. Stora trästycken placerades i en grop och övertäcktes, därefter satte man fyr på innehållet i gropen. Träet reducerades ned till träkol och kunde därefter plockas ut ur gropen och nyttjas för järnframställning. De äldsta beläggen för kolningsgropar stammar från järnåldern. Kolframställning i större skala började man däremot med först från 1400-talet då man successivt började utvinna järn ur bergmalm. I Jönköpingstrakten utvanns järnet framför allt från Taberg. Järnframställningen krävde stora mängder kol. Seden

FIGUR 5. Från det närlägnade torpet Lille Trädgård blickar man ut över ett småkuperat landskap med runda, knappt övertorvade röjningsrösen

FIGUR 6. En nedrasad skylt och ett raserat spismursröse minner om torpets forna invånare.

FIGUR 7. Några skogselever har precis staplat trä i en mila och täckt den med ris. JLM arkivbild.

med kolning kom att upphöra först under 1900-talet. Då började man istället importera stenkolk från Storbritannien till järnindustrin i Sverige.

Kolningen under historisk tid gjordes till en början i så kallade liggmilor och senare i resmilor. Kvar av dessa ser vi i dag endast en upphöjd yta med kringgrävd ränna – en kolbotten. Ofta återanvändes gamla kolmilor. I liggmilorna staplades träet i en rektangulär formation som omgavs av en nedgrävd kant. I resmilorna, som efterlämnar en rund förhöjning, ställdes däremot träet upprätt i en konisk formation. Därefter täcktes det med ris, och sedan med ett lager torv, jord och sand. Sedan tändes milan. Draghål öppnades i milan för att driva värmen ned mot kolbotten. Kolningen skedde under mycket kontrollerade former. Det var t.ex. mycket viktigt att temperaturen var rätt och att milan inte var fuktig. Milan fick inte heller packas för tät, då blev nämligen kolningen ojämn. Det var också viktigt med närhet till ett vattendrag. Kolningen krävde konstant tillsyn av en eller flera kolare under ett par veckors tid (Tolf 1962).

Spåren av äldre tiders kolning minner om skogens betydelse för utvecklingen av den lokala järnframställningen – från äldsta tid fram till den tidiga industrialiseringen.

Svedbrandshult och svedjebruk

Äldsta belägg för namnet Svedbrandshult är från Skara stifts jordebok. Där omnämns 1540 en *Pedar y Svedbransholt* (F-topo; Agertz 2008, s. 210). Namnet anspelar på svedjebränning som ju var allmänt förekommande i hela Sverige under medeltiden. Efterleden -hult anspelar på lövvegetation, dunge. Medeltida bebyggelsenamn med efterleden -hult är vanligt förekommande i Småland. Det finns dock en del forskning som tyder på att själva namnen kan vara äldre än så (Ageritz 2006).

De äldsta beläggen för svedjebränning kan härföras till medeltid. Före detta talar man mest om röjningsbränning, alltså att man använde elden för att röja upp i samband med en första etableringsfas (Myrdal 1999, s. 50). Svedjebruket som sådant blev ett riktigt framgångskoncept för de småländska bönderna under framför allt 1500-talet. Marken i barrskogsområden blir sur, vilket gör att näringen binds hårt till jorden. Genom svedjebränning frigörs näringen i jorden, vilket gör att marken blir lämpad för spannmålsodling. Svedjet hade också betydelse för slätter och bete. Svedjan höggs minst ett år innan den skulle sås och sedan togs två eller tre skördar i följd. Janken Myrdal menar att detta sätt att nyttja svedje har medeltida rötter.

Pollendiagram från norra Småland indikerar att granskogen etablerades här under 1200–1300-talet. Troligen kan svedjandets genomslag i Småland kopplas till just granskogens utbredning.

Det äldsta historiska belägg för svedjebränning i Småland härstammar från 1336, då frälse mannen Gjerd Torsson fick ta upp en

tillfällig odling på Nydala klostrets mark (Vestbö-Franzén 2004, s. 141). Det finns också ett antal svedjeindikerande ortnamn i Jönköpings län. Till dessa hör bl.a. Svenarum, som avser en öppen plats som tillkommit genom svedjande (Agertz 2008, s. 211).

De växter som odlades på svedjad mark var framför allt råg, så kallad svedjeråg, rovor och kål. Oftast odlades svedjan i tre år innan den blev betesmark för djuren. Historiska källor antyder att rovor bör ha såtts som första gröda – att de såddes på våren och skördades på hösten – före rågsådden. Rovorna hade en viktig roll i kosthållningen före potatisens införande (Vestbö-Franzén 2004, s. 142-145). I Jönköpings län finns de äldsta beläggen av potatisodling från kartmaterial över Råslätt, där potatislyckor fanns redan 1757. Potatisen fick dock inte sitt stora genombrott förrän mot slutet av 1700-talet (Vestbö-Franzén munligen).

Svedjandet kom under 1600-talet att bli alltmer reglerat. Skogen behövde nu användas framför allt för bete och kolning. Det kollektivt organiserade svedjandet, som var brukligt genom hela medeltiden kom att spela ut sin roll från 1600-talets mitt och framåt (Vestbö-Franzén 2004, s. 150–152).

Tidigare undersökningar

I Mulseryds socken har endast några få arkeologiska uppdrag genomförts. En arkeologisk utredning för motorcrossbana i Jära gjordes 2003. Då registrerades bl.a. ett röjningsröseområde, sexton kolbottnar och två kojgrunder (Wennerberg 2003). Arkeologiska åtgärder har också genomförts på två av socknens gravfält efter att skogsmaskiner körskadat ett antal förhistoriska gravar (Nordman 2005, Nordström 1993).

Ett stort antal områden med fossil åker är kända runtom i Jönköpings län. Vanligast är områden med röjningsrösen, men även tegin-delade åkrar och stensträngar förekommer. Flera områden har tidigare karterats. Datering av röjningsrösen har delvis varit omdebatterad eftersom röjningsrösen kan ha nyttjats över lång tid och successivt byggts på. Om det funnits andra daterbara objekt intill den fossila åkern har dessa oftast fått datera även den omgivande odlingen.

Ofta har senare tiders torpare återanvänt ytor som stenröjts under äldre tid. På så vis kan det finnas flera olika faser inom ett område med fossila åkrar. Det stöds bl.a. av dateringar från Öggestorp, intill riksväg 31 (Jansson 2002).

I Värmunderyd, söder om Ekenässjön i Vetlanda kommun, undersöktes ett område med fossila odlingslämningar under 1998–1999. De många ¹⁴C-analyserna gav en överblick av dateringar till medeltid–nyare tid, men enstaka prover var från förhistorisk tid – spannet bronsålder till vikingatid. Där påträffades också en rikt utrustad kvadratisk stensättning som var täckt med senare tiders röjningssten. I detta fall har man utifrån kartmaterialet inte kunnat påvisa odling under historisk

tid, vilket tydligt visar att landskapets historia måste sökas både i kartor och i arkeologiska undersökningar (Engman & Nordström 2001).

Områden med fossil åker brukar kunna delas in i områden med tydliga åkerformer, som t.ex. terrasskanter och åkerhak eller i områden som endast är markerade med röjningsrösen. Röjningsrösen har lagts upp i all moränbunden mark där man ämnat bedriva odling. Den sandbundna marken har av naturliga skäl inte gett några sådana landskapsmärken. Här kan man istället se svagt bassängformade åkrar, som dock är svåra att urskilja för ett otränat öga. De fossila åkrarna har ofta delats in i mindre tegar, ibland avgränsade med smala stenrader. Hur odlingsspåren ser ut beror på de geologiska förutsättningarna och senare tiders markbruk.

Flera undersökningar av fossila odlingslämningar har genomförts i den östra delen av Jönköpings län, framför allt i Nässjö och Vetlanda kommuner (Vestbö-Franzén 1997). Odlingshistoriken i den västra delen av länet, där Svedbrandshult är beläget, är däremot i stort sett outforskad.

För att få fram ny kunskap om odlingshistorien utifrån lokala förhållanden krävs studier av kartmaterial, skriftliga källor samt arkeologiska insatser kombinerat med naturvetenskapliga analyser av lokal vegetationshistoria. Genom denna samverkan har vi möjlighet att få en gedigen kunskap kring landskapsutnyttjandet.

Resultat och nya frågor

Ett antal schakt grävdes i området för att undersöka jordhorisonternas tjocklek och karaktär, samt för att utröna om det fanns äldre boplatsspår inom området. Det kunde dock konstateras att inga sådana lämningar var synliga under mark. Röjningsrösena karterades med vissa svårigheter, vilket tidigare redovisats. Flera stenröjda ytor påträffades inom området, som för att förenkla framställningen har delats in i två delområden – det södra respektive norra området.

Det södra området

Inom denna del av ytan noterades ett antal mindre röjningsrösen. Dessa var 2–3 meter i diameter och upp till 0,6 meter höga. Röjningsstenen består av stenmaterial i storleksordningen mellan 0,1 och 0,45 meter. Röjningsrösen täcks av ett decimetertjockt vegetationsskikt.

Två av röjningsrösen snittades med hjälp av maskin. Under röjningsrösen syntes ett decimetertjockt urlakat matjordsskikt. Möjligen kan detta tolkas som att röjningsrösen anlagts ovanpå en yta som var delvis öppen. Under urlakningsskiktet vidtog den rödgula sandiga moränen. Det urlakade matjordsskiktet tunnades ut utanför röjningsrösets begränsning.

Två av röjningsrösen inom detta delområde daterades. I ett av dem togs två prover och i det andra endast ett. I båda fallen utgjordes

Kolprov	Vedart	Labnr	Datering (2 s)
PK1	tall	Ua-37342	880-1020 AD
PK2	tall	Ua-37343	1480-1650 AD
PK3	tall	Ua-37344	860-1020 AD
PK4	tall	Ua-37345	1450-1640 AD
PK5	gran	Ua-37346	1290-1410 AD
PK6	asp/salix*, al, björk, tall,	Ua-37347	60-240 AD
PK7	tall	Ua-37348	1640-1700 AD 1720-1820 AD 1830-1880 AD 1910-1960 AD
PK8	tall	Ua-37349	1890-1660 BC
PK9	tall	Ua-37350	2930-2840 BC 2820-2670 BC
PK10	björk*, tall	Ua-37351	1660-1890 AD 1900-1960 AD

TABELL 1. Vedart och dateringar från röjningsrösen i området. Där flera träslag finns i samma prov markeras daterat träslag med asterisk*.

det daterade materialet av tall, som har en hög egenålder och kan bli uppemot 400 år. Två av dateringarna (från var sitt röjningsröse) kan hänföras till vikingatid, 860/880–1020 e.Kr. (PK1, PK3). På grund av egenåldern kan dateringarna i värsta fall avspegla aktivitet på platsen i tidig medeltid. Den sista dateringen härrör från 1480–1650 e.Kr. (PK2). Analyserna indikerar att platsen togs i anspråk under vikingatid, ödelades under tidig medeltid för att sedan återetableras under senmedeltid–efterreformatorsk tid.

FIGUR 8. Snittat röjningsröse i södra området. Stenen har lagts upp mot ett större stenblock. Den vikingatida dateringen togs alldeles till vänster om den stora stenen och den senmedeltida i området till höger om stora stenen, i högra kanten.

Det norra området

Inom denna del fanns ytor av olika karaktär, flacka kraftigt övertorvade röjningsrösen, rundare mindre övertorvade röjningsrösen, röjda ytor, en stenmur, en stensatt källa (brunn?), uppkastad sten och täktgropar.

Sammanlagt kunde noteras att det fanns ungefär ett 30-tal röjningsrösen. Dessa var av olika karaktär, ca 2–3,5 meter i diameter och 0,2–0,4 meter höga. De bestod av stenar som var ca 0,1–0,45 meter stora. Dateringarna inom ytan fördelar sig över flera tidsperioder. De större sammanhängande röjda ytorna, stenmuren och den uppslängda stenen kan relateras till en sentida kontext och har möjligen samband med torpets användningsfas.

Alla röjningsrösen har inte karterats in. Det gäller framför allt de som låg söder om det sankare partiet och öster om ansamlingen med röjningsrösen.

Inom ytan grävdes en långprofil där två röjningsrösen snittades. I det södra av dessa togs två kolprover för datering. Den äldsta dateringen kan härledas till perioden 2930–2670 f.Kr. (PK9). Vad representerar en sådan datering? Möjligen rör det sig om en skogsbrand eller ett enstaka nedslag på platsen.

Centralt i samma röjningsröse togs ytterligare ett prov som gav en datering till 1660–1960 e.Kr. (PK10). Anläggningen kan troligen relateras till det närbelägna torpets brukningsfas. I det senare

FIGUR 9. Stensatt källa (möjligen brunn) invid område med röjningsrösen. Kan ha samband med en äldre bebyggelse eller fungerat som vattenhål för djur på bete.

FIGUR 10. Profil från röjningsröse i norra delområdet. Dateringar placerar det i medeltid.

fallet utgjordes kolprovet av björk, som har låg egenålder. I det norra röjningsröset i långprofilen togs ett kolprov som daterades till övergången mellan senneolitikum och äldre bronsålder, 1890–1660 f.Kr. (PK8), men också här är sammanhanget oklart. I närområdet finns inga fornlämningar med koppling till senneolitikum. Det finns dock några enstaka rösen som möjligen kan höra hemma i bronsålder.

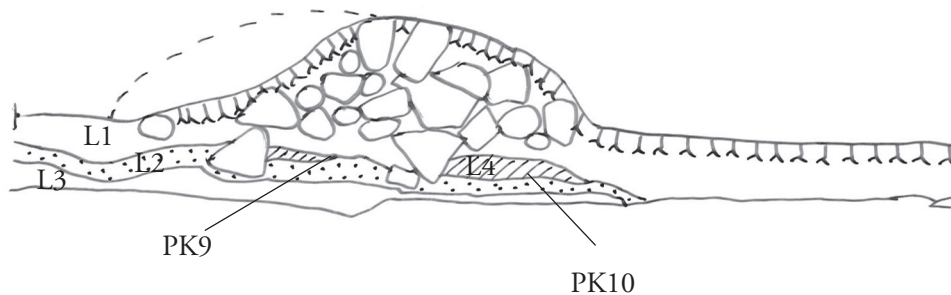
Ett av kolproverna kunde dateras till 60–240 e.Kr. (PK6), vilket sammanfaller med romersk järnålder (för ritning av röjningsröset se BILAGA 3). Det är intressant i sammanhanget att omgivningarna till stor del domineras av lämningar som hör hemma i den äldre järnåldern. Det gäller ensamliggande gravar och gravfält med gravformer som fyrkantiga stenkretsar, domarringar, resta stenar och klumpstenar samt flacka stensättningar. Sådana anläggningar ligger inom en till tre och en halv kilometer från förundersökningsområdet i Svedbrandshult och är den datering som har störst förankring i det omgivande arkeologiska källmaterialet.

Två dateringar hör hemma i fasen 1640/1660–1960 e.Kr. (PK7, PK10). De kan sättas i samband med det närbelägna torpets brukningsfas. Två dateringar kan härledas till sen medeltid, 1290–1410 e.Kr. (PK5) resp. 1450–1640 e.Kr. (PK4) (för ritning av röjningsröset se BILAGA 3). Sammantaget pekar de medeltida dateringarna på att området åter togs i bruk i 1400-talets början.

Vad representerar de äldsta dateringarna? Är de spår av en mänsklig aktivitet i området eller rör det sig om naturliga processer? Det är inte ovanligt med enstaka dateringar från skilda tidsperioder i sådana här sammanhang. Hur de spridda dateringarna ska tolkas är en viktig fråga. Och vad dateringar av röjningsrösen egentligen representerar har ofta omdebatterats. Röjningsröseområden kan vara uppbyggda under lång tid och avspegla flera separata brukningsfaser. Och för att kunna förstå hur röjningsröseområden ska dateras behövs ofta omfattande serier med ^{14}C -analyser (Cassel 2005, s. 68–69).

Sentida skriftliga källor

De skriftliga källorna utgör ett viktigt komplement till de arkeologiska insatserna, för att till fullo förstå den samlade bilden av områdets brukning och markutnyttjandet genom tiderna. Inom

FIGUR 11. Långprofilen i det norra delområdet som snittade två röjningsrösen. Ritning i skala 1:50. Lagerföljd: L1, brungrå matjord. L2, rostrött till brunt urlakningsskikt. L3, underlag. L4, gråsvart flammig urlakad podsoljord.

ramen för förundersökningen har en sökning gjorts på Genline på internet samt i mikrofilmat material på stadsbiblioteket. Där framgick att torpet Lille Trädgård var ett "backhus" under gården Svedbrandshult. Gården i sin tur står skriven som 1 mantal frälse förmedlat till 3/8. Det innebar att gården ägdes av frälset, alltså en adelsman, och därmed hade skatteplikt till adeln.

Flera familjer bodde i torpet under den period det var i bruk. Den första familj som registreras där i husförhörlängderna var Petter Magnus Zachrisson, född i Byarum 1822 och hans hustru Christina Mathilda Andersdotter, född i Månsarp samma år. De flyttade in i torpet under hösten 1845 och bodde där med sina sex barn i 15 år.

Den senaste i raden av familjer var Johan Johannesson, född 1849 i Mulseryd och hans hustru Ida Karolina Svensdotter, född i Bettna 1862. Paret fick tio barn. Familjen flyttade 1910 till gården Svedbrandshult, och senare till nuvarande hembygdsgården i Järbys, och Lille Trädgård övergavs. Huset stod tomt i sju år innan det 1917 försvinner ur alla register.

Frågeställningar

Genom förundersökningen i Svedbrandshult har vi kunnat få en bild av områdets karaktär och utbredning. Dateringarna visar att den fossila åkern kan relateras till olika bruksfaser. Enstaka dateringar till neolitikum, bronsålder och romersk järnålder genererar frågor om när den äldsta odlingen i området verkligen kan beläggas.

De vikingatida dateringarna inom södra området antyder att ytan brukats under denna fas. Men vilken omfattning hade i så fall den vikingatida etableringen? Var fanns bebyggelseenheten? Hur var den organiserad? Och vad odlades?

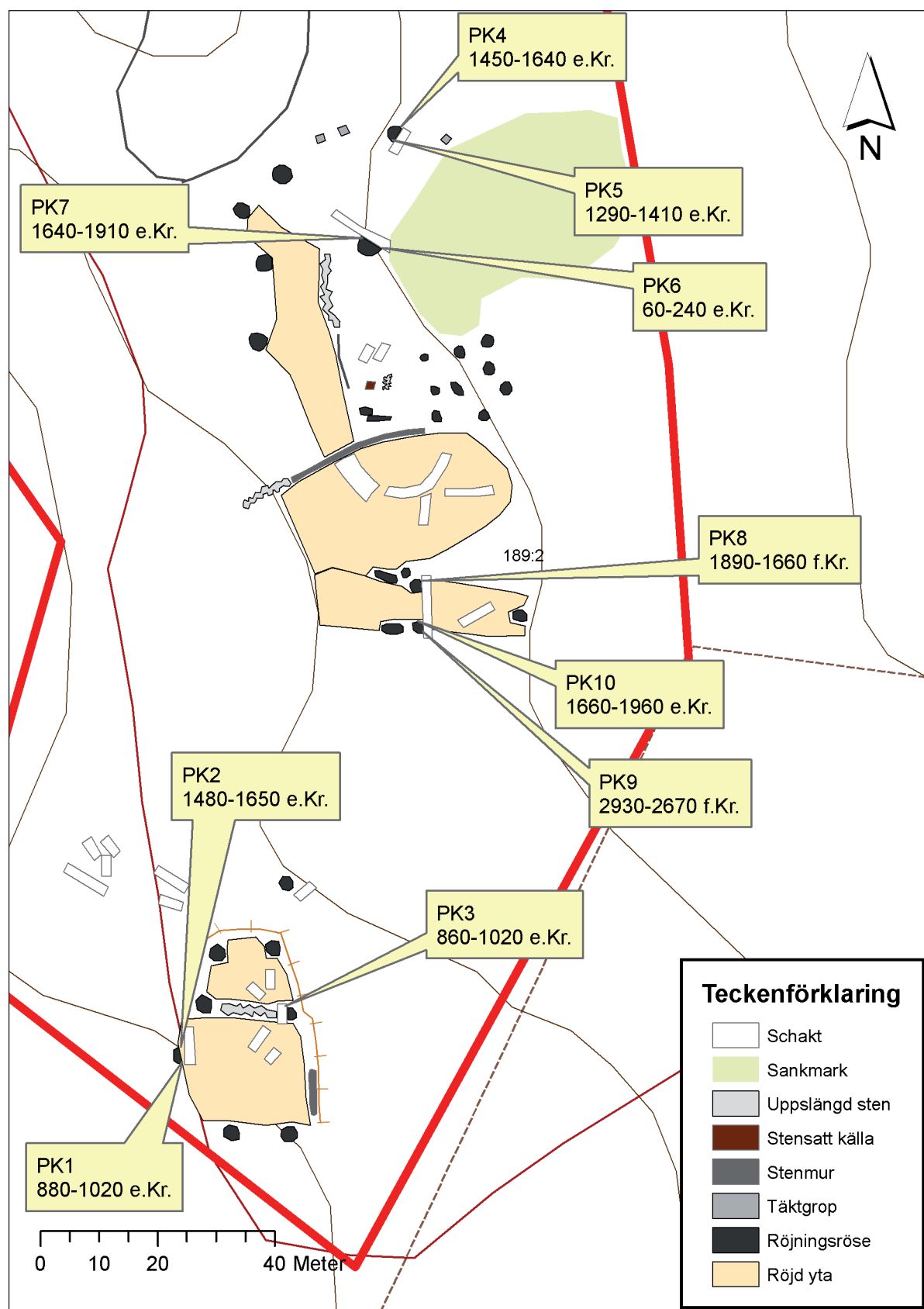
Efter vikingatid finns ett kronologiskt gap till senmedeltid. Övergavs området redan i slutet av vikingatiden eller skedde det senare? Den medeltida agrarkrisen kom ju först något senare, under 1300-talet. Kan området då ha övergetts redan i vikingatid? I så fall varför? Eller handlar det snarare om att markutnyttjandet förändrades under vikingatid, från odling till bete eller ängsmark?

De senmedeltida dateringarna visar att platsen troligen nyttjats från 1400-talets slut. Var det den äldsta nyetableringen? Var fanns i så fall den senmedeltida bebyggelseenheten? Inga synliga hus-

FIGUR 12. Diskussion i schaktet kring provtagning och röjningsrösenas faser. Fr. v. kulturgeograf Fredrik Engman och arkeologerna Jenny Ameziane och Moa Lorentzon.

FIGUR 13. Samtliga karterade ytor inom förundersökningsområdet (södra och norra delområdet).

lämningar har påträffats i närheten. De senmedeltida dateringarna genererar frågor kring åkerbrukets organisation och indelning.

Kan den bevarade stensatta källan i området vara relaterad till en äldre bebyggelse? I så fall under vilken fas? Eller har den enbart använts som vattenhål för djur på bete?

Den sista odlingsfasen i området kan med största sannolikhet relateras till det närbelägna torpet Lille Trädgård, som övergavs i 1900-talets början. Vilka ytor rörde det sig om?

Inom en radie på 1 till 2,5 kilometer från förundersökningsområdet finns ett antal gravar. Ensamliggande stensättningar, stenkretsar, enstaka rösen samt några gravfält ligger framför allt väster och söder om ytan. Anläggningarna på gravfälten består mest av kvadratiske stenkretsar, domarringar, resta stenar och klumpstenar samt enstaka stensättningar. Det är gravformer som framför allt hör hemma i äldre och mellersta järnålder. Några klara indikationer på yngre järnålder finns inte i närområdet.

En källkritisk aspekt avseende dateringarna av tall (och även gran), som har hög egenålder, måste också tillföras i diskussionen. Fler daterande prover och en jämförelse med en pollenstapel i en närbelägen våtmark skulle ge ett värdefullt komplement till förståelsen av områdets kronologi och markutnyttjande.

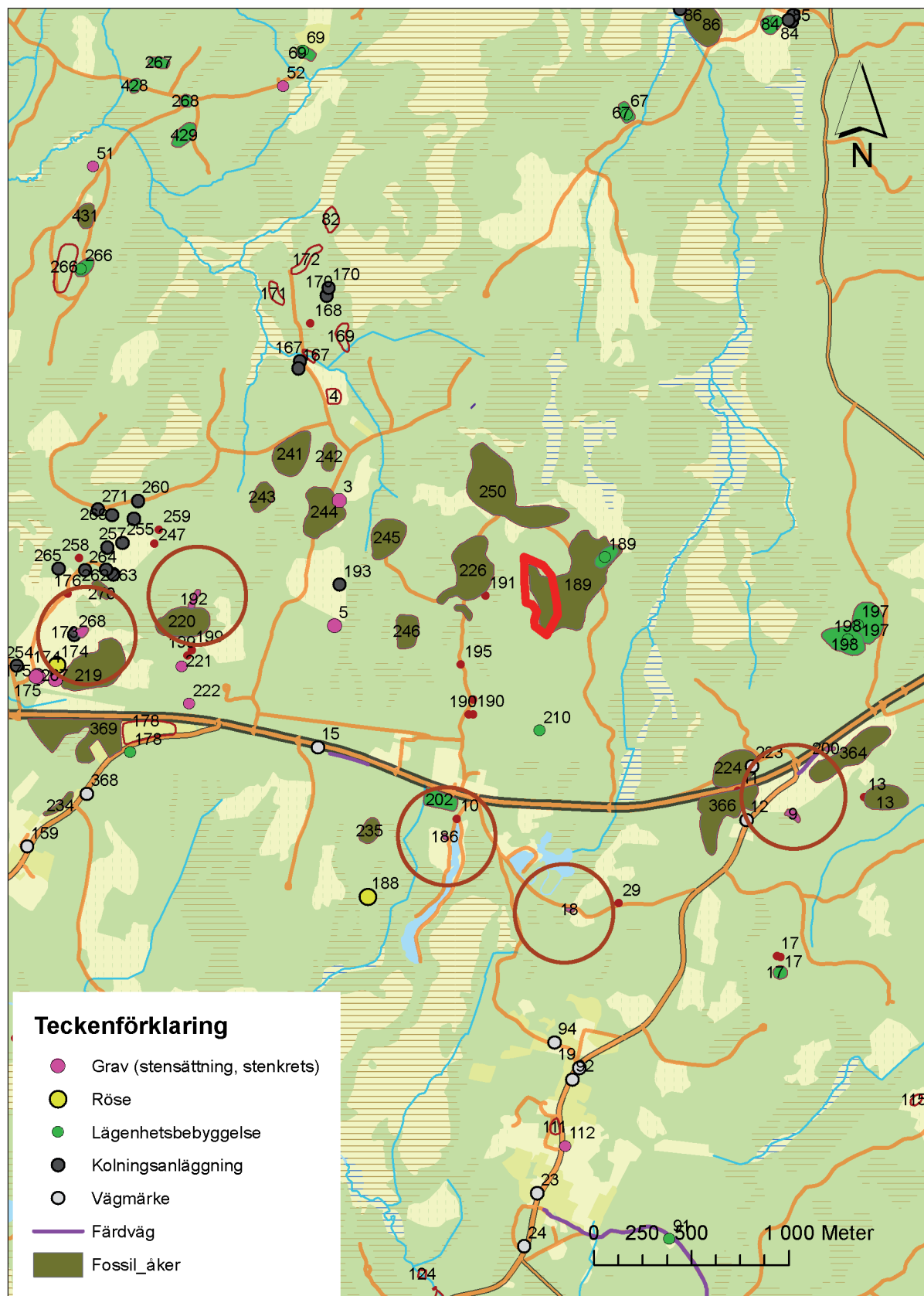
Sammanfattning

Jönköpings läns museum gjorde i början av november 2008 en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Svedbrandshult 1:2 i Mulseryds socken, Jönköpings kommun. Uppdraget beställdes av Holst Åkeri & Gräv i Sävsjö med anledning av planerad bergtäkt i området.

Området är bevuxet med barrträd med en undervegetation bestående av ris och mossor. I området finns fossil åker av förhistorisk/medeltida och sentida karaktär. Ett antal sökschakt drogs inom ytan för att se om äldre spår av mänsklig aktivitet på platsen fanns dolda under markytan. Några sådana tecken fanns inte inom de schaktade ytorna, som dock var kraftigt urlakade. Sex röjningsrösen snittades med hjälp av maskin och dokumenterades. Kolprover togs i samtliga.

Analysvaren visade att tall dominerade, men i två av kolproverna hittades lövträd med låg egenålder (björk och asp/salix). Dateringarna av röjningsrösen visar en tidsmässig spridning.

Den äldsta dateringen är från neolitisk tid, en från äldre bronsålder och en från romersk järnålder. Det omgivande landskapet präglas till stor del av gravar och gravfält från just äldre järnålder. Två dateringar från vikingatid kan kopplas till en begränsad del av ytan och genererar frågor om var en vikingatida enhet kan ha varit belägen. Flera dateringar från sen medeltid antyder att marken då åter tagits i anspråk efter kraftig nedgång och ödeläggelse under

FIGUR 14. Fornlämningar i omgivningarna kring Svedbrandshult. Förundersökningsområdet vid RAÄ 189 är beläget centralt i bilden. Gravmiljöer från äldre järnålder har ringats in. Rösen, som kan vara ännu äldre, har markerats med gul färg.

agrarkrisen. Inget tyder dock på att det fanns en bebyggelseenhet på platsen under tidig medeltid. Eventuellt övergavs området redan vid vikingatidens slut. Moderna dateringar från området kan troligen kopplas samman med det närbelägna torpet Lille Trädgård, som är känt från 1800-talets mitt till 1910. Äldre röjda ytor kan då tagits i anspråk och röjts ytterligare.

Eftersom dateringarna är intressanta och området anses ha potential för att besvara ytterligare frågor kring odling och landskapsutnyttjande över tid anser Jönköpings läns museum att en slutundersökning är befogad. Länsstyrelsen i Jönköpings län fattar beslut i ärendet.

Åtgärdsförslag

Jönköpings läns museums åsikt är att det finns ytterligare potential i området och att det därför bör göras en arkeologisk undersökning. Det motiveras av att nästan inga undersökningar av fossila odlingslämningar genomförts i länets västra delar, förutom en i Norra Unnaryds socken. Mulseryds sockenhistoria utifrån ett arkeologiskt-kulturhistoriskt perspektiv är föga utforskad.

Förundersökningen i Svedbrandshult har genererat en hel del nya frågor kring landskapsutnyttjandet i området. Frågorna och hur de ska angripas har till stor del diskuterats i samråd med kulturgeograf Fredrik Engman. Hur har man brukat marken? Vad odlades här? Vilka faser kan spåras? Vad odlades? Har det funnits en äldre medeltida bebyggelseenhet i närområdet? Var har den i så fall varit belägen? Vad kan vi veta om det vikingatida bruket av platsen? Fanns det några övriga sidonärningar? Vad hade gården Svedbrandshult för skatteplikter? Hur stora ägor hörde till Lille Trädgård? Vad gav de för avkastning?

För att söka svar på frågorna kring markutnyttjandet i området föreslås att en pollenanalys görs i en närbelägen sankmark samt att en serie med pollenprover tas från ett urval av röjningsröseena. Genom pollenanalysen kan man få svar på frågor som rör vegetations- och odlingshistorien i området. Pollenstapeln från sankmarken kan sedan jämföras med pollen från de enskilda röjningsröseena. Därutöver rekommenderas att ett urval av röjningsröseena undersöks arkeologiskt och att daterande analyser görs. Ålderbestämningen av röjningsröseena blir snävare om både ^{14}C och pollenprover används i kombination.

En noggrann kartering av alla odlingslämningar bör göras för att kunna rekonstruera landskapets bruksfaser. Vid förundersökningen gjordes en kartering med totalstation, gps och stegning. Inmätningen var tidskrävande och två personer behövdes för att genomföra inmätningen. Vid en slutundersökning behöver därför mer tid avsättas för kompletterande kartering.

En utökad schaktning bör också göras inom vissa delar av området för att se om det finns underliggande markörer som avdelar de

mindre stenröjda ytorna. Finns det spår av en äldre tegindelning? Avbaningen bör utföras med en traktorgrävare, som bättre klarar av terrängförhållandena. Innan undersökningen bör skogen avverkas med stor försiktighet, så att fornlämningen inte påverkas. Virke och ris bör borttransporteras på ett *skonsamt* sätt. Möjligen kan man tänka sig en selektiv avverkning där skogen glesas ut något för att underlätta inmätning och framkomlighet. Avverkning sker med fördel när det är tjäle i marken eftersom de tunga skogsmaskinerna annars riskerar att köra sönder lämningarna.

Vidare anser museet att det är önskvärt att titta närmare på de skriftliga beläggen för frågor avseende enhetens avkastning, skattelängder och ägoförhållanden över tid. Detta för att klargöra sammanhanget och bättre förstå landskapets dynamik.

Länsstyrelsen i Jönköpings län beslutar om ytterligare åtgärder.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens tillstånd:	431-8060-08
Jönköpings läns museums dnr:	182/08
Beställare:	Holst Åkeri & Gräv i Sävsjö
Fält- och rapportansvarig:	Jenny Ameziane
Fältpersonal:	Britt Ajneborn, Jenny Ameziane
Teknisk inmätning:	Jenny Ameziane
Grävmaskinist:	Johan Lönnblad
Fältarbetstid:	2008-11-03–2008-11-11
Län:	Jönköpings län
Kommun:	Jönköpings kommun
Socken:	Mulseryds socken
Fastighetsbeteckning:	Svedbrandshult 1:2
Belägenhet:	Ekonomiska kartans blad 7D 1i
Koordinater:	x 6405653; y 1390359
Undersökningsyta:	4,5 ha
Fornlämningsnummer:	RAÄ 189:2
Fornlämningstyp:	Fossil åker
Tidsperiod:	Neolitikum, bronsålder, romersk järnålder, vikingatid, medeltid/ efterreformatorisk tid
Tidigare undersökningar:	AU1 204/97 JLM; Arkeologisk rapport 1997:11

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Referenser

Tryckta källor

- Agertz, J. 2006. -hult. *NONEex. Lexikon över nordiska ortnamnselement. 1991-*. Uppsala.
- Agertz, J. 2008. *Om ortnamn i Jönköpings län*. Småländska kulturbilder. Jönköpings läns museum. Jönköping.
- Cassel, K. (red.) 2005. *Arkeologiskt program för Jönköpings läns museum*. Jönköping.
- Engman, F. 1997. *Svedbrandshult 1:2*. Arkeologisk rapport 1997:11. Jönköpings läns museum. Arkeologisk utredning etapp 1. Jönköping.
- Engman, F. & Nordström, M. 2001. Trehundra röjningsrösen och en grav - markutnyttjande under tusen år i Vetlandatrakten. I: *Tidskrift* 1. s. 9–24. Kalmar.
- Jansson, K. 2002. Arkeologi längs vägen. I: *Markens minnen. Landskap och odlingshistoria på småländska höglandet under 6000 år*. s. 58–93. Jönköpings läns museum.
- Myrdal, J. 1999. *Jordbruket under feodalismen 1000-1700*. Det svenska jordbrukets historia del II. Stockholm.
- Nordström, M. 1993. *Arkeologiskt återställningsarbete av skadade gravar, fornl. 174, Jära 14*. Arkeologisk rapport 1993:9. Jönköpings läns museum. Jönköping.
- Nordman, A-M. 2005. *Helgabo-gravfältet, efterundersökning av skadat gravfält, RAÄ 36*. Arkeologisk rapport 2005:26. Jönköpings läns museum. Jönköping.
- Tolf, W. 1962. Om kolning. I: *Byarums hembygdsförening*. s. 21–28. Vaggeryd.
- Vestbö-Franzén, A. 1997. Aspekter på odling. I: *Det nära förflutna*. s. 194–211. Jönköping.
- Vestbö-Franzén, A. 2004. *Råg och rön. Om mat, människor och landskapsförändringar i norra Småland, ca 1550-1700*. Jönköping.
- Wennerberg, R. 2003. *Inför planerad motorcrossbana, Jära 2:6*. Arkeologisk rapport 2003:62. Jönköpings läns museum. Arkeologisk utredning etapp1. Jönköping.

Källor på internet

- F-topo. Historisk-topografisk databas över Jönköpings län. <http://www.jkpglm.se/kulturmiljo/f-topo/ftopo.asp> (hämtad 2008-11-16)
- Genline.se – Kyrkböcker på nätet. <http://www.genline.se/> (hämtad 2008-11-13)
- Länsstyrelsen i Jönköpings län. http://www.lansstyrelsen.se/jonkoping/amnen/Naturvard/Skyddad_natur/Naturresevat/Jonkoping/Dumme_mosse/ (hämtad 2009-03-01)

Muntliga uppgifter

Engman, F. Kulturgeograf och antikvarie vid Jönköpings läns museum.
Muntliga uppgifter. 2008-11–2009-02

Nilsson, R. Mulseryds hembygdsförening. Muntliga uppgifter. 2008-11-14

Vestbö-Franzén, Å. Fil. dr i kulturgeografi. Antikvarie vid Jönköpings läns museum. Muntliga uppgifter. 2008-11-18

Arkiv

Jönköpings läns museums arkiv. Jönköping.

Jönköpings stadsbibliotek. Släktforskarrummet. Mikrofilmat material.

Figurförteckning

Figur 1. Fastighetskarta	4
Figur 2. Vy mot förundersökningsområdet	5
Figur 3. Svår schaktning	6
Figur 4. Markfast block	6
Figur 5. Utsikt från Lille Trädgård	7
Figur 6. Torpskylt	7
Figur 7. Skogselever vid mila	8
Figur 8. Röjningsröse i söder	11
Figur 9. Stensatt källa	11
Figur 10. Röjningsröse i norr	12
Figur 11. Långprofilen	12
Figur 12. Diskussion i schaktet	13
Figur 13. Karterade objekt	14
Figur 14. Fornlämningar i området	16

Tabellförteckning

Tabell 1. Kolprover, vedart och dateringar	10
--	----

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 0869

Vedartsanalyser på material från Jönköpings län, Mulseryd sn. Raä 189:2 Svedbrandshult 182/08.

Adress:	Telefon:	Bankgiro:	Organisationsnr:
Kattås	0570/420 29	5713-0460	650613-6255
670 20 GLAVA	E-post: vedlab@telia.com		

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 0869

2008-12-18

Vedartsanalyser på material från Jönköpings län, Mulseryd sn. Raä 189:2 Svedbrandshult 182/08.

Uppdragsgivare: Jenny Ameziane/Jönköpings läns museum

Arbetet omfattar tio kolprov från ett område med fossila odlingslämningar. Proverna är tagna i röjningsrösen. Prov 1-3 är tagna i det södra delområdet som förvänts visa sig avspegla en annan uppodlingsfas än det norra delområdet där de övriga proverna är tagna.

Flertalet av proverna innehåller kol av tall, bara PK 5 som innehåller grankol, saknar kol av tall. Två prov till innehåller ett blandat material. PK 6 innehåller förutom tall även kol av al, björk och asp eller salix. PK 10 innehåller också en liten kvist av björk. Sammansättningen avspeglar med stor säkerhet växtligheten i området dominerat av tallskog. Möjligen kan man också se en större blandning av träd närmare våtmarken i områdets NO del. Vid datering av proverna finns en ganska stor risk för hög egenålder eftersom det i de flesta proverna inte gick att plocka ut annat än tallkol. Tallen kan bli gammal i sig och kan också stå kvar som torrträd i över hundra år. De två proverna PK 6 och PK 10 innehöll däremot kol där egenåldern knappast kan ställa till problem. Dessa två prover kommer därför att ge de mest tillförlitliga dateringsresultaten förutsatt att proverna är tagna i säkra kontexter.

Analysresultat

Anl.	ID	Anläggnings- typ	Prov- mängd	Analyserad mängd	Trädslag	Utplockat för ¹⁴ C-dat.	Övrigt
	PK1	Odlingsröse	5.0g	3.0g 15 bitar	15 bitar tall	Tall 614mg	
	PK2	Odlingsröse	12.5g	0.4g 2 bitar	2 bitar tall	Tall 78mg	
	PK3	Odlingsröse	1.8g	0.6g 6 bitar	6 bitar tall	Tall 105mg	
	PK4	Odlingsröse	1.6g	0.3g 3 bitar	3 bitar tall	Tall 63mg	
	PK5	Odlingsröse	0.3g	<0.1g 1 bit	1 bit gran	Gran 19mg	
	PK6	Odlingsröse	2.7g	1.6g 8 bitar	1 bit al 3 bitar björk 3 bitar tall 1 bit asp/salix	Asp/Salix 33mg	
	PK7	Odlingsröse	5.3g	4.6g 10 bitar	10 bitar tall	Tall 176mg	
	PK8	Odlingsröse	15.4g	0.4g 9 bitar	9 bitar tall	Tall 63mg	
	PK9	Odlingsröse	1.2g	0.9g 3 bitar	3 bitar tall	Tall 108mg	
	PK10	Odlingsröse	12.0g	2.1g 5 bitar	1 bit björk 4 bitar tall	Björk (Kvist 1 år) 17mg	

De här trädslagen förekom i materialet

Art	Latin	Max ålder	Växtmiljö	Egenskaper och användning	Övrigt
Al Gråal Klibbal	<i>Alnus sp.</i> <i>Alnus incana</i> <i>Alnus glutinosa</i>	120 år	Klibbalen är starkt knuten till vattendrag. Gråalen är mer anpassningsbar	Motståndskraftigt mot fukt. Brinner lugnt och ger mycket glöd.	Klibbalen kom söderifrån ca 5000 f.Kr. Gråalen vandrar in norrifrån ett par tusen år senare
Asp	<i>Populus tremula</i>	120 år	Inte så kräsen vad gäller jordmån	Lätt och porös ved. Lätt att klyva. Tålig mot röta. Stängselstolpar, båtar takspån	För lövtäckt och barkbröd.
Asp/Salix	<i>Populus tremula</i> / <i>Salix</i>	120/ 60 år			Ibland är det omöjligt att skilja asp från Salixsläktet.
Björk Glasbjörk Vårtbjörk	<i>Betula sp.</i> <i>Betula pubescens</i> <i>Betula pendula</i>	300 år	Glasbjörken är knuten till fuktig mark gärna i närhet till vattendrag. Vårtbjörken är anspråkslös och trivs på torr näringsfattig mark. Båda arterna är ljuskrävande.	Stark och seg ved. Redskap, asklut, träkol. Ger mycket glöd.	Glasbjörk bildar även underarten Fjällbjörk. Förutom veden har nävern haft stor betydelse som råmaterial till slöjd.
Gran	<i>Picea abies</i>	350 år	Trivs på näringsrika jordar. Tål beskuggning bra och konkurrerar därför lätt ut andra arter	Lätt och lös men ganska seg ved. Ofta rakvuxen. Ganska motståndskraftig mot röta. Stolpar golvbrädor störrar lieskaft, korgar	Bark till taktäckning. Granbarr till kreatursfoder
Salix Stort släkte med sälgar, pilar och viden	<i>Salix sp.</i>	60 år	Varierande anspråk vad gäller jordmån. De flesta arter är dock ljusälskande	Mjuk och lätt ved. Dåligt som bränsle och virke.	Barken har använts till garvning.
Tall	<i>Pinus sylvestris</i>	400 år	Anspråkslös men trivs på näringsrika jordar. Den är dock ljuskrävande och blev snabbt utkonkurrerad från de godare jordarna när granen kom	Stark och hållbar. Konstruktionsvirke, stolpar, pålar, båtbygge, kärl (ej för mat) takspån, tjärbloss, träkol, tjärbränning	Underbarken till nödmjöl, årsskott kokades för C-vitaminerna. Även som kreatursfoder

Uppgifter om maximal ålder, växtmiljö, användning mm är hämtade ur: Holmåsen, Ingmar Träd och buskar. Lund 1993. Gunnarsson, Allan Träden och människan. Kristianstad 1988. Mossberg, Bo m.fl. Den nordiska floran. Brepol, Turnhout 1992.

Vedartsanalysen görs genom att studera snitt- eller brottytor genom mikroskop. Jag har använt stereolupp Carl Zeiss Jena, Technival 2 och stereomikroskop Leitz Metalux II med upp till 625 gångers förstoring. Mikroskopfoton är tagna med Nikon Coolpix 4500. Referenslitteratur för vedartsbestämningen har i huvudsak varit Schweingruber F.H. Microscopic Wood Anatomy 3rd edition och Anatomy of European woods 1990 samt Mork E. Vedanatomi 1946. Dessutom har jag använt min egen referenssamling av förkollnade och färskas vedprover.

UPPSALA
UNIVERSITET

Uppsala 2009-02-20

Jenny Ameziane
Jönköpings läns museum
Box 2133
550 02 JÖNKÖPING

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Göran Possnert

Besöksadress:
Ångströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 – 471 30 59

Telefax:
018 – 55 57 36

Hemsida:
<http://www.angstrom.uu.se>

E-post:
Goran.Possnert@Angstrom.uu.se

Resultat av ^{14}C datering av träkol från Jönköpings län.

Förbehandling av träkol och liknande material:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns, det tvättade och intorkade materialet surgjort till pH 4, till CO_2 -gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytiskreaktion.

I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

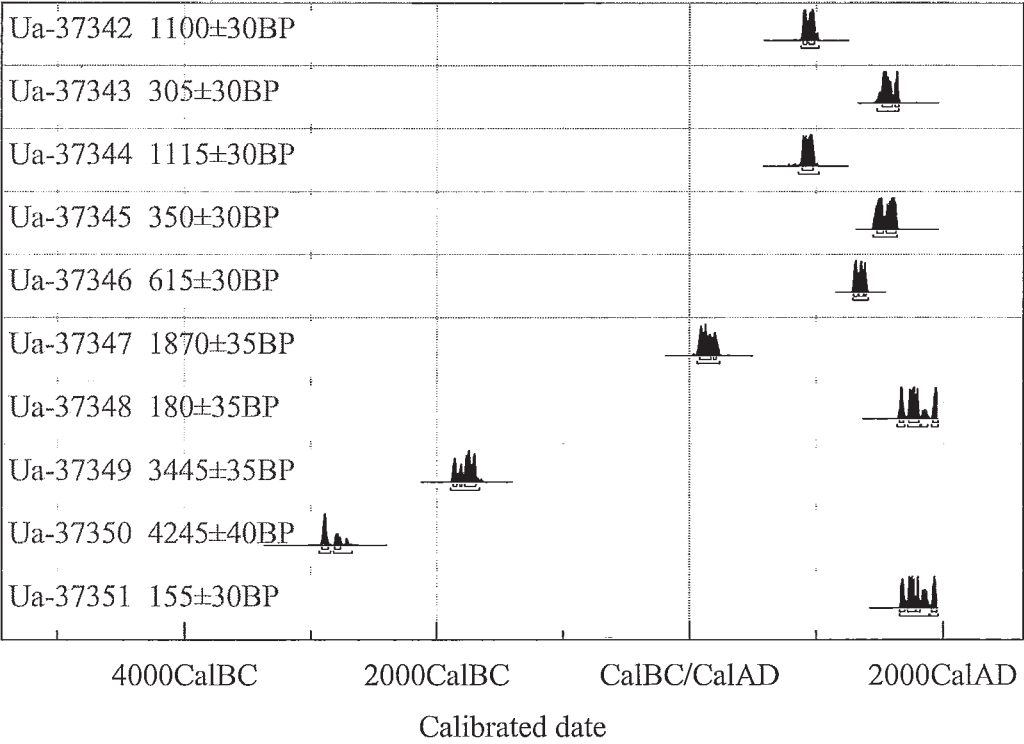
RESULTAT

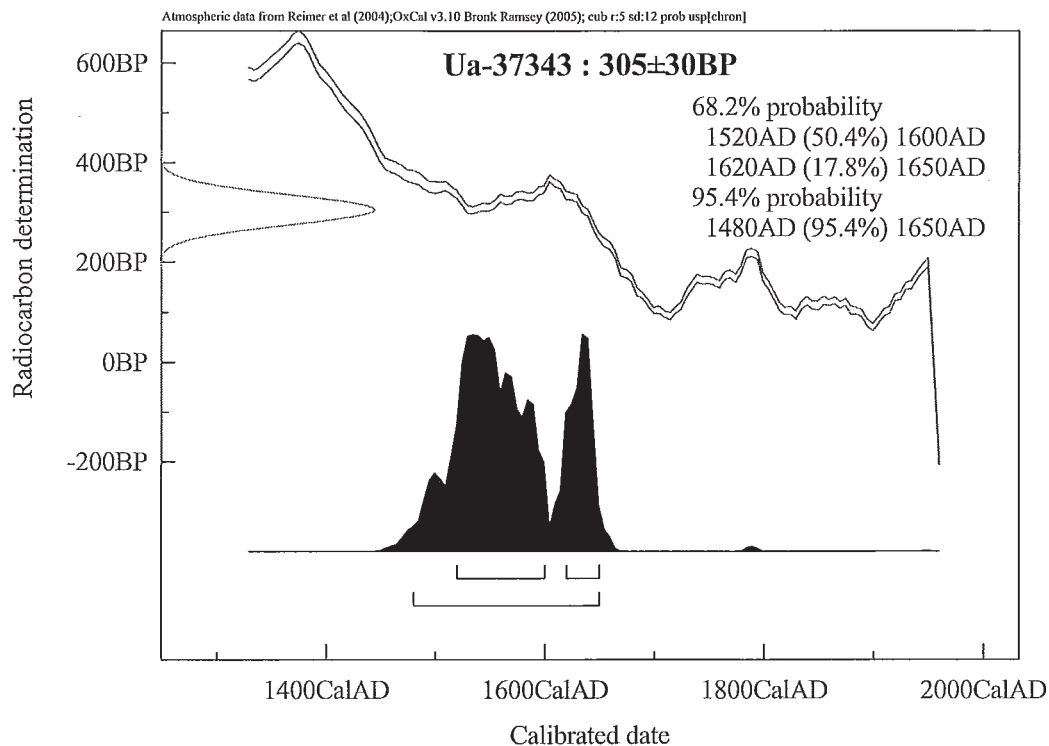
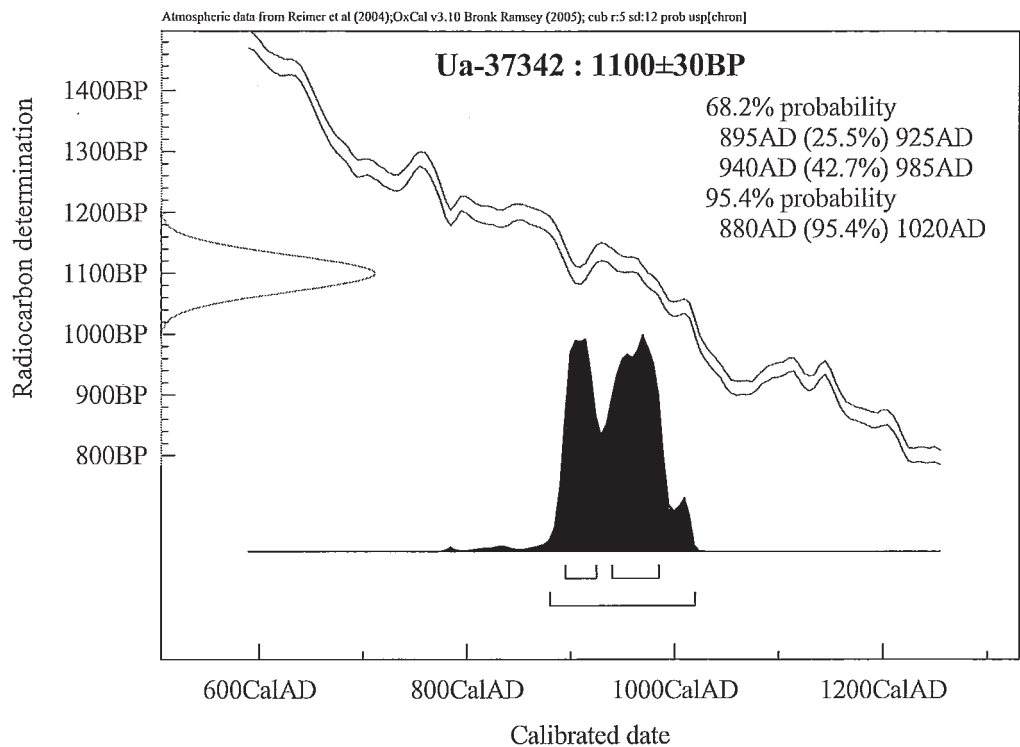
Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}$ ‰ PDB	^{14}C ålder BP
Ua-37342	Svedbrandshult PK 1	-26,2	1 100 ± 30
Ua-37343	Svedbrandshult PK 2	-26,7	305 ± 30
Ua-37344	Svedbrandshult PK 3	-26,8	1 115 ± 30
Ua-37345	Svedbrandshult PK 4	-27,0	350 ± 30
Ua-37346	Svedbrandshult PK 5	-26,8	615 ± 30
Ua-37347	Svedbrandshult PK 6	-26,0	1 870 ± 35
Ua-37348	Svedbrandshult PK 7	-25,4	180 ± 35
Ua-37349	Svedbrandshult PK 8	-26,1	3 445 ± 35
Ua-37350	Svedbrandshult PK 9	-25,5	4 245 ± 40
Ua-37351	Svedbrandshult PK 10	-30,2	155 ± 30

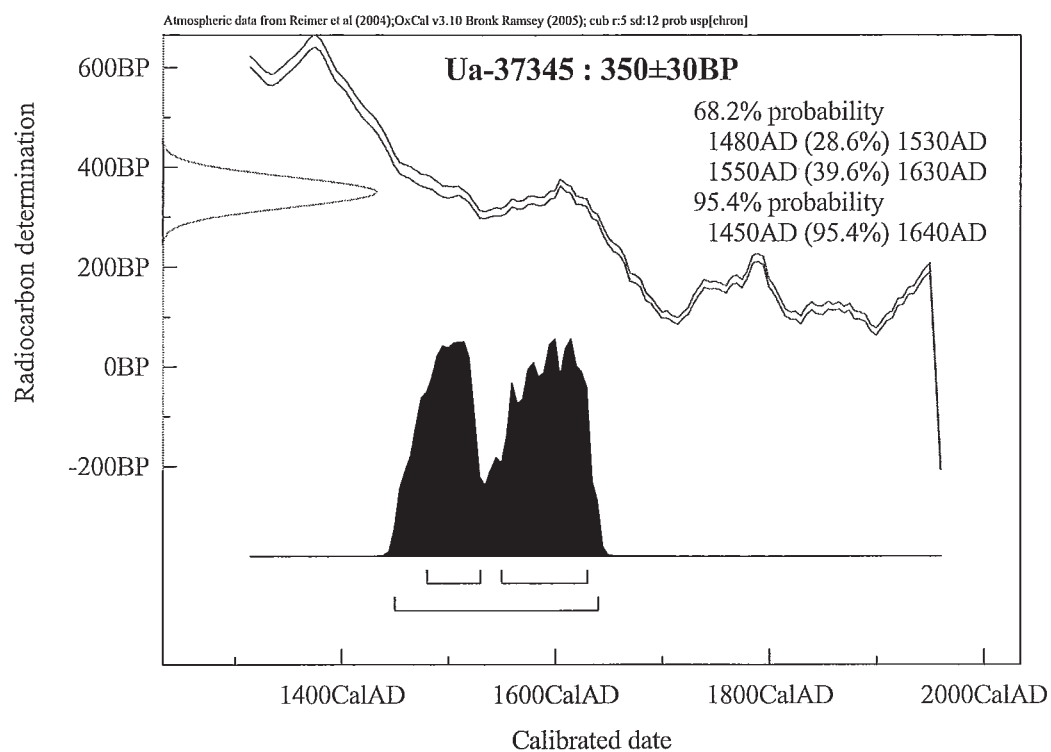
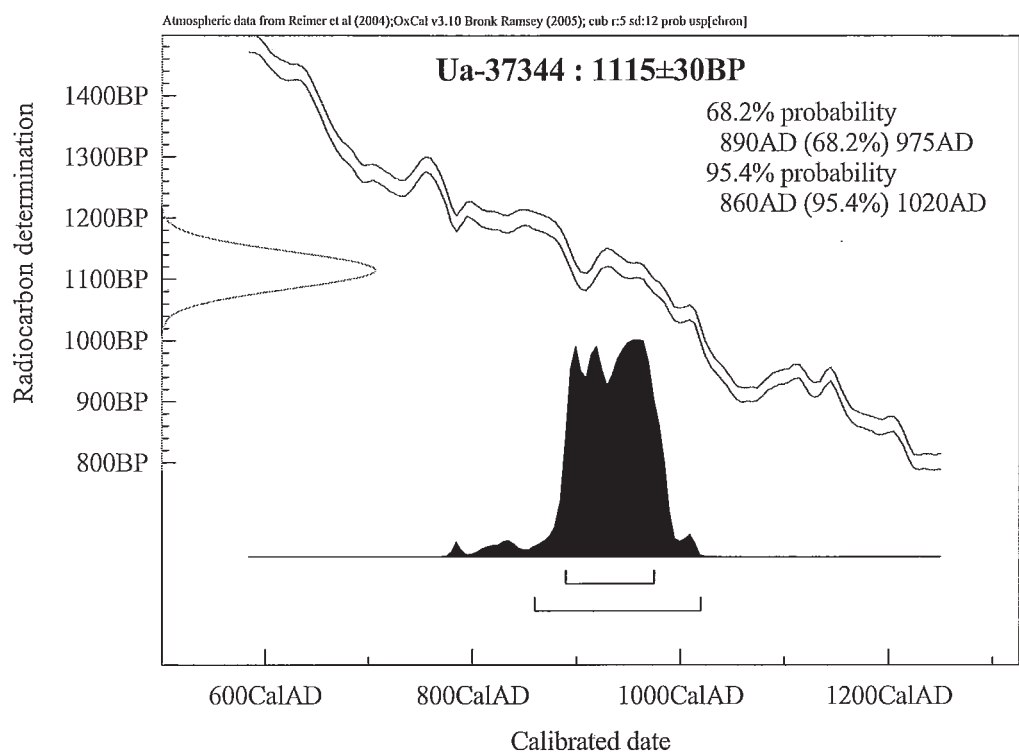
Med vänlig hälsning

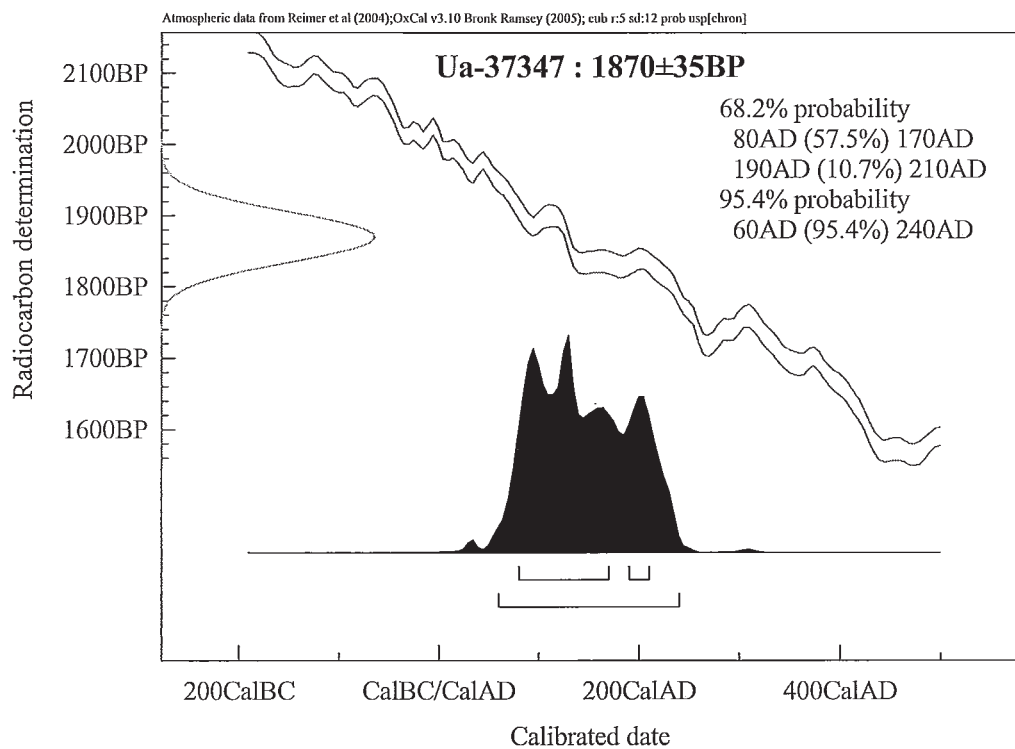
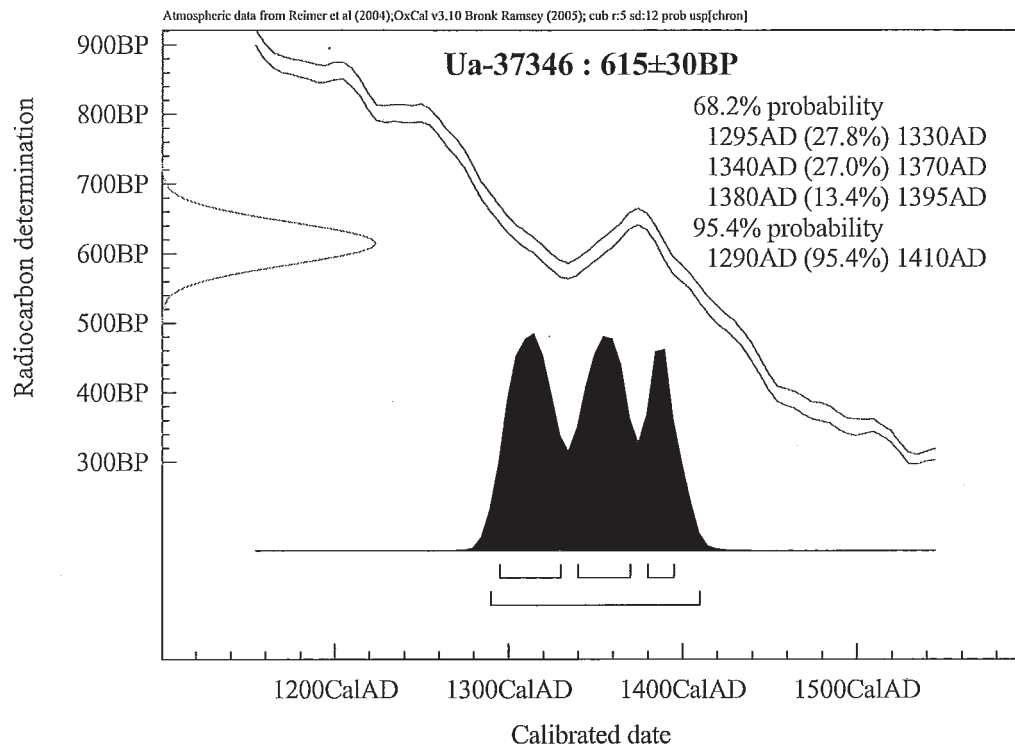
Göran Possnert/Maud Söderman

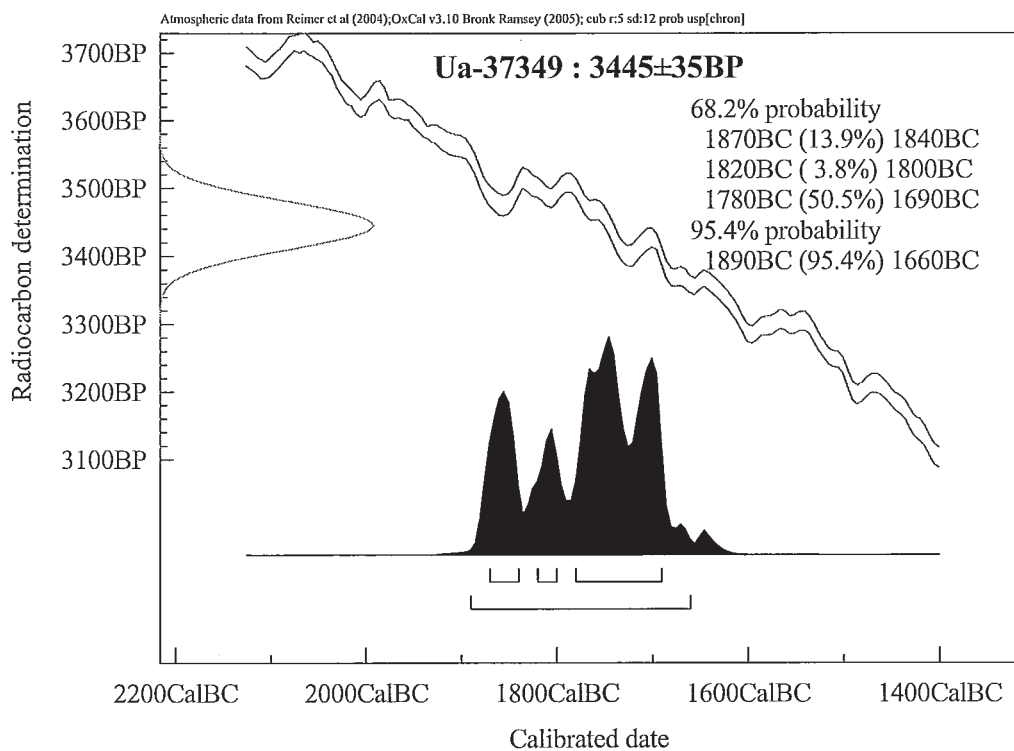
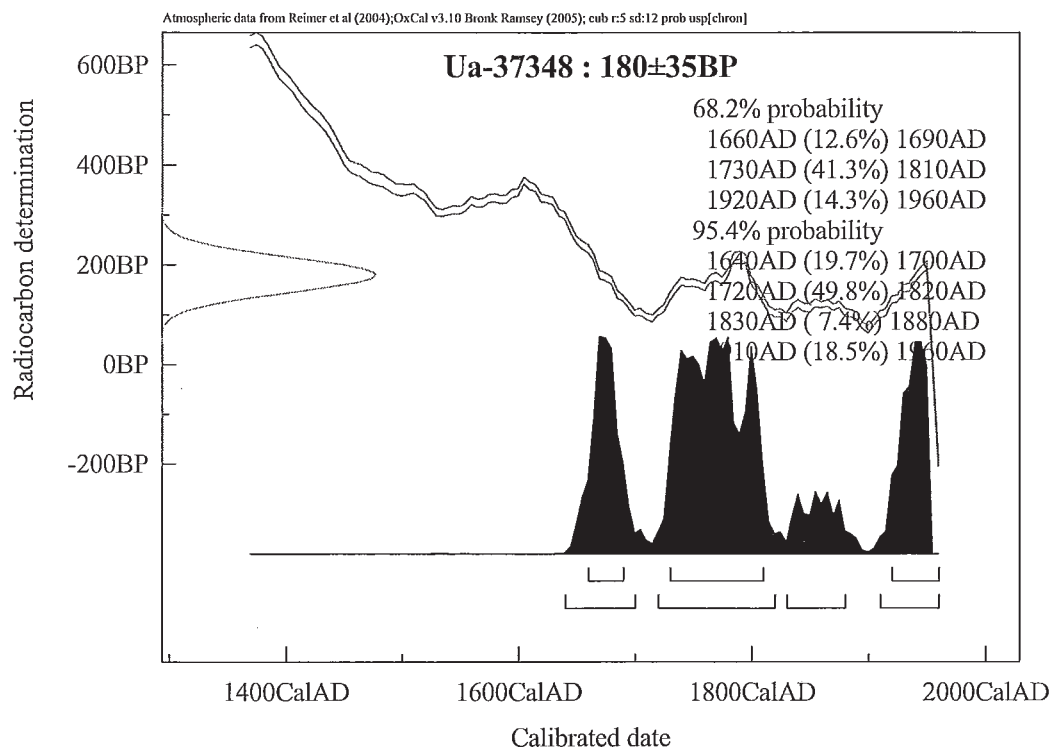
Atmospheric data from Reimer et al (2004);OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

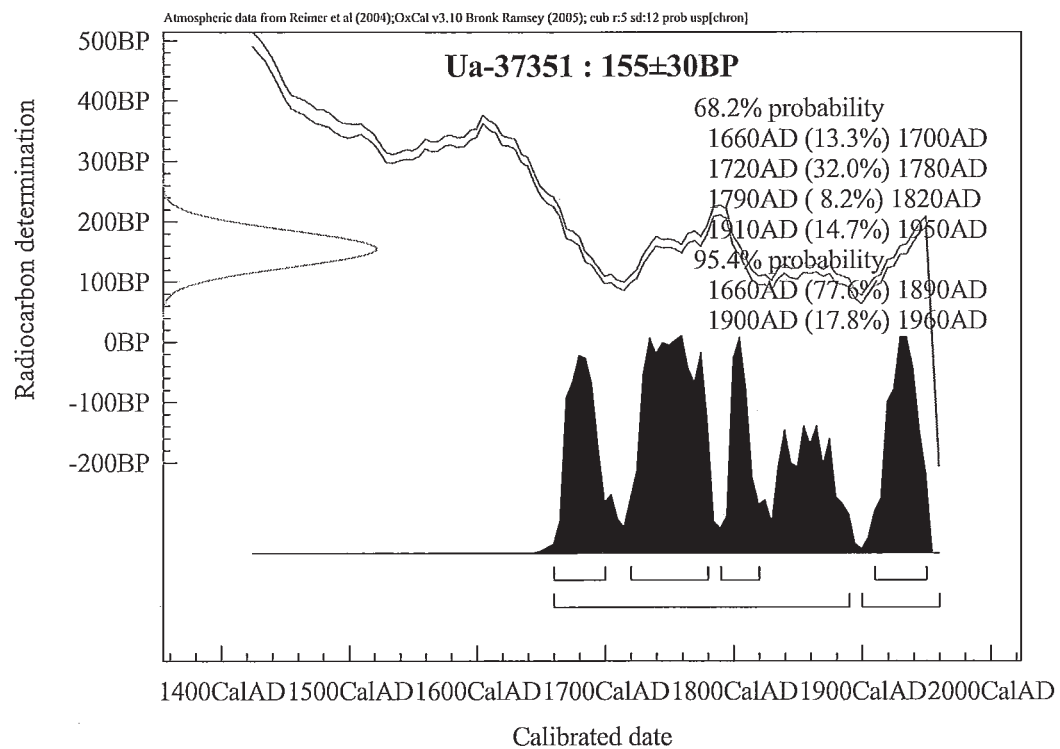
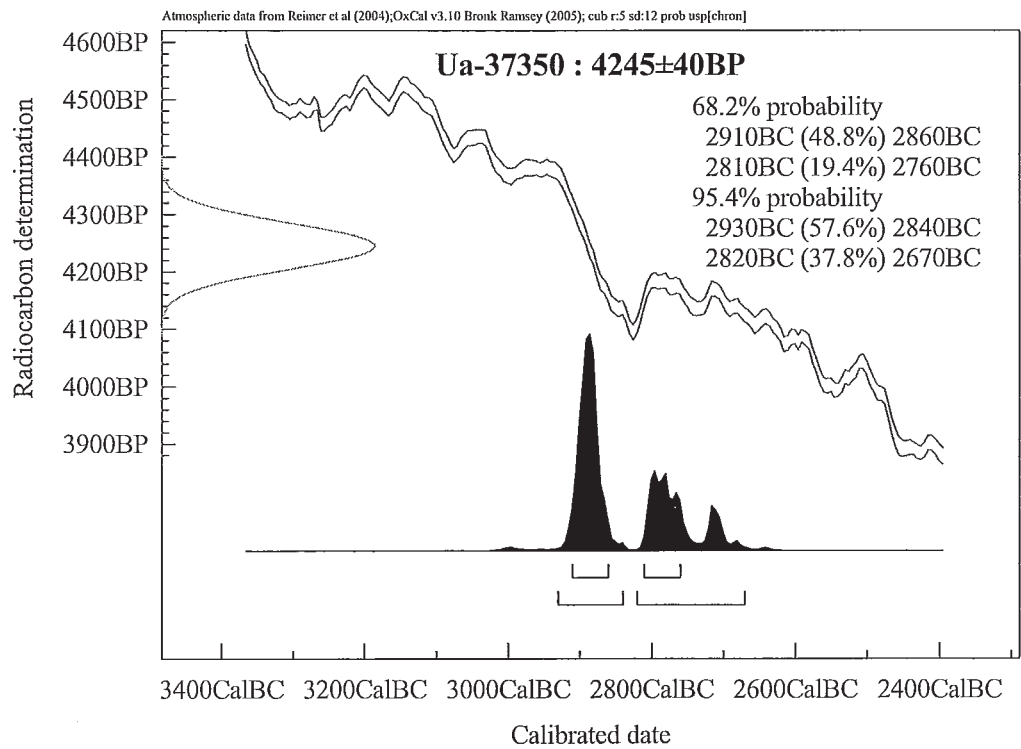

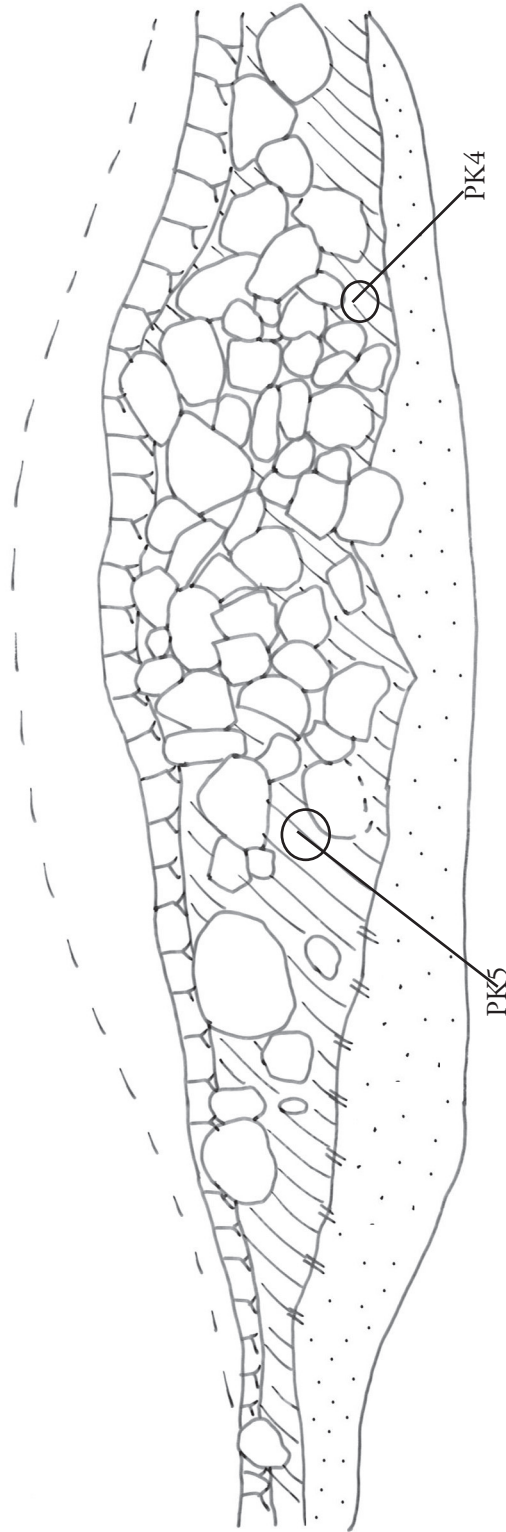

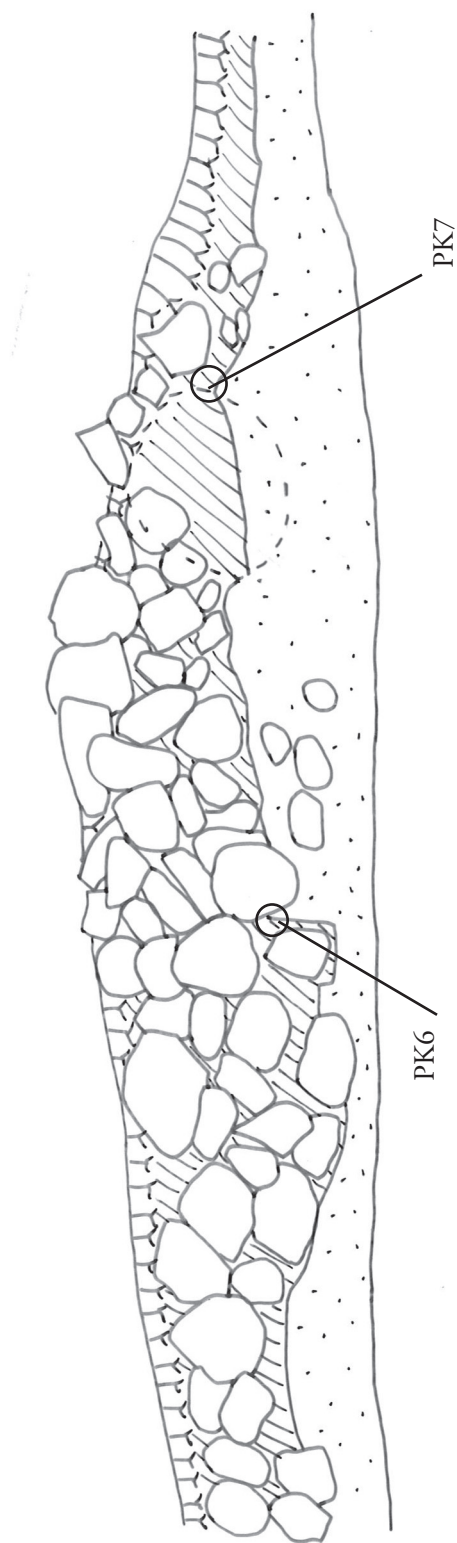

Röjningsröse (AR201) med medeltida-senmedeltida datering. Skala 1:20. Det skrafferade fältet avser ett lager med mörkt gråbrun matjord, delvis urlakat. Stenarna är tätt packade och av varierande storlek. Ingen matjord syns mellan stenarna centralt i röjningsröset. Stenarna verkar ha slängts ovanpå en delvis röjd yta.

Röjningsröse (AR227) med datering till romersk järnålder PK6 och 1640-1960 PK7. Skala 1:20. Det skrafferade fältet avser ett lager med mörkt gråbrun matjord, delvis urlakat. Stenarna är tätt packade och av varierande storlek. Röset kan ha byggts upp invid det större stenblocket, som lossnade i samband med schaktningen.

I det kuperade och idag otillgängliga skogslandskapet vid Svedbrandshult i Mulseryds socken planeras för en bergtäkt. I området finns sedan tidigare fossil åker – spår av äldre odling – med stenröjda åkerytor, röjningsrösen med upplagd sten, en gammal stenmur och andra odlingsrester. Därför genomfördes en arkeologisk förundersökning i november 2008 för att ta reda på mer om hur platsen brukats.

Hur gamla var egentligen spåren? Hörde de till det närbelägna torpet Lille Trädgård som övergavs i början av 1900-talet? Eller var de rester efter en medeltida odling? Kunde den fossila åkern rent av vara förhistorisk? Var bodde i så fall de människor som en gång bröt upp marken här för att odla sina grödor och skicka sina djur på bete?

Med arkeologins hjälp kan vi få kunskap om hur människan genom historien rört sig i landskapet, hur hon odlat, levt och dött. Svedbrandshult är en del i denna berättelse – historien om människan.